

Broj 133. prosinac, 2022.

GLASNIK

Kotorvaroškog kraja

**ČESTIT BOŽIĆ
I SRETNNA NOVA 2023.GODINA!**

Ljubav prema bližnjemu

«Najvažnije je vrijeme samo jedno: trenutak. Samo nad njim imamo vlast. Najvažniji čovjek je onaj s kojim nas združi trenutak. Najvažnije je djelo činiti mu dobro, jer samo je zato čovjek poslan u život» (Lav Tolstoj).

Pokušajmo dakle živjeti posve u sadašnjosti i jednostavno ljudima s kojima se sada susrećemo pokazivati svoju ljubav! Više i nije potrebno da bi se ispunila glavna zapovijed ljubavi prema bližnjemu. Upravo se u tome krije međutim najveća umjetnost života.

Wilhelm Schaffer

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www. kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra

Juro Aščić, fra Zoran Mandić, fra Anto

Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko

Bandalo, fra Stipo Marčinković

Glavni urednik: Fra Zoran Mandić

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Tiraž: 250 primjeraka

***Tiska: "JU Centar za kulturu, sport i
informiranje" Kotor Varoš***

CIJENA: 2,5 KM

Božićna čestitka

Kada kršćani cijelog svijeta proslavljaju rođenje Gospodina našeg Isusa Krista to je zaista poseban trenutak u povijesti čovječanstva jer je Bog odlučio da postane jedan od nas. U svemu sličan osim grijehu. Njegova je želja da se rodi u svakome srcu...da nas oslobodi za novu stvarnost: život u njegovom prisustvu, zajedništvu i punini vjera i pouzdanja. Stoga je

rođenje; događaj novi.. kao kad novo biće dolazi na svijet...spremamo se; u uzbuđenju i iščekivanju..oblačimo najljepše ruho...i poklanjamo svoje srce i dušu toj prisutnoj ljubavi da nas zagrlji i pri tome povede u tu duhovnu oazu mira i naročite ljepote.

U ime ujaka, uredništva Glasnika kotorvaroškog kraja, naše župne zajednice, župnog pastoralnog vijeća, želimo čestiti Božić i Božji blagoslov i trajni mir u novoj 2023. godini.

<p>Siječanj</p> <p>Fra Zoran i fra Pero posjetili sve naše župljane i blagoslovili njihove domove. Bogojavljenje – sveta misa sa posvetom vode</p>	<p>Veljača</p> <p>Svijećnica – slavljena sveta misa s blagoslovom svijećea. Na sv. Blaža imali smo obred grličanja</p>	<p>Ožujak</p> <p>Druženje žena u župnom uredu s dogovorom oko šaranja jaja i prodajom kolača za Uskrs. Kroz korizmu obavljen tradicionalni Put križa.</p>
<p>Travanj</p> <p>U župnom uredu šaranje jaja za Uskrs. Odazvao se veći broj žena iz župe. Šarena jaja podijeljena Caritasu Banja Luka, Domu za starije i mnogim drugima. Radost Uskrsa podjelili pristigli iz Hrvatske i Europe. Održane mise i blagoslovi polja na grobljima.</p>	<p>Svibanj</p> <p>Proslavljena svetkovina sv. Leopolda Mandića. U Vrbanjcima održana krizma za šestoro krizmanika. Sveto misno slavlje predvodio msgr. Franjo Komarica</p>	<p>Lipanj</p> <p>Kod spomen obilježja dostojanstveno obilježena 30.obljetnica početka otpora i borba Hrvata kotorvaroške doline. Fra Zoran sa skupinom župljana hodočastio put Podmilačja sv. Ivi.</p>
<p>Srpanj</p> <p>Proslava Iline u Plitskoj i Jakotini gdje je prisustvovao veći broj vjernika pristiglih iz čitave Europe. Proslavljeno Petrovo u Bilicama. Došao nam fra Juro Aščić novi župnik župe Sokoline i upravitelj župe Vrbanjci.</p>	<p>Kolovoz</p> <p>Vlč. Antonio Kovačić održao mladu misu. Proslava Velike Gospe na Sokolinama i sv. Roka na Rokovu groblju. Postavljen novi kip sv Roka na Rokovu groblju.</p>	<p>Rujan</p> <p>Patron naše župe – Mala Gospa. Žene župe sudjelovale u u TV emisiji “Karavan” koju emitira RTRS Banja Luka. Posjet dobročinitela iz Nizozemske, Krenula sanacija vjeronaučne dvorane.</p>
<p>Listopad</p> <p>Obilježena obljetnica stradanja Hrvata iz kotorvaroške kotline u Baščini i kod spomen obilježja kod župne crkve u Kotor Varošu. Misno slavlje predvodio msgr. Franjo Komarica. Proslava blagdane sv. Franje Asiškog u Vrbanjcima</p>	<p>Studeni</p> <p>Proslava dana Svih Svetih i Dušnoga dana na svim grobljima. Na vjeronaučnoj dvorani promijenjena sva vanjska stolarija i ulazna vrata.</p>	<p>Prosinac</p> <p>Održane mise zornice. Velike pripreme za Božićne blagdane. Ujaci obišli sve bolesne i nemoćne i podijelili sakrament ispovijedi.</p>

Župa tijekom godine

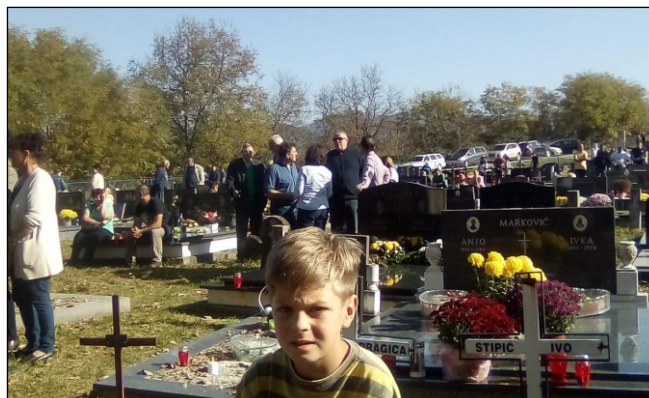

Svi Sveti u kotorvaroškoj kotlini

Blagdan Svih Svetih obilježavamo svake godine kada se sjećamo svojih pokojnih, kada im odajemo poštovanje, sjećamo se njihovih dobrih dijela, njihove ljubavi i osjetimo silnu tugu i nostalgiju zašto još nisu tu s nama. Sjećamo se mi svojih dragih i drugih dana ali Svi sveti imaju nešto posebno, taj dan smo posebno u molitvama i sjećanjima na njih.

Naša kotorvaroška kotlina - sve tri župe imaju 18 grobalja. Na svakom groblju održana je sveta Misa. Ove godine na misama po grobljima sudjelovalo je više vjernika nego godinu prije. Najviše vjernika posjetilo je i obišlo groblje Zabrđe, Podbrđe i Orahovu. Na svakom groblju bilo je od 8 do 300 vjernika kako reče župnik Fra Zoran. Na groblju Zagrađe nije bio nitko, jedino groblje gdje nije bilo vjernika. Župnicima fra Zoranu Mandiću i fra Juri Aščiću pomagao je fra Petar Karajica.

Mnogo vjernika je došlo iz svih krajeva Hrvatske i inozemstva. Bio je lijep vikend, lijepo vrijeme a Mise su

održane vikendom i na sam dan Svi svetih kako bi svatko stigao posjetiti groblje gdje počivaju njegovi najmiliji.

Sva su groblja bila uređena i očišćena i hvala svim organizatorima koji vode brigu o istima, a hvala i svima onima koji su pripremili iced i piće za „misare“.

Viki

Zornice u našoj župi

Već diljem katoličkoga svijeta pobožni vjernici s nestrpljenjem očekuju početak adventa i početak slavljenja svetih misa zornica. U našoj župi održavali smo mise zornice u 6,30 sati ujutro. Za vrijeme svete mise molili smo jutarnju molitvu iz časoslova za narod, a poslije svete mise naši ujac i nazočne vjernike pozivali su na kavu ili čaj.

Veći broj vjernika sudjelovao je u ovoj pobožnosti koja je svojevrsan način pripreve za najradosniji kršćanski blagdan Božić.

Viki

Dragi prijatelji,

Lijepo i srdačne pozdrave šalje vam Ekipe Wels i prijatelji. Ostalo je još dvadesetak dana do Božića. Mnogi se raduju i čekaju da se sastanu sa svojim najdražima. Da jedni druge posjete, obraduju, darivaju. Tako i mi Ekipe Wels i prijatelji kako smo radili ovih zadnjih 15 godina tako ćemo i ove 2022. godine obići naše vjerne župljane Kotorvaroške kotline i pomoći im novčano, materijalno, hranom, nabavkom lijekova, drva itd. Kako kome bude potrebno. Ovim putem se zahvaljujemo Mateu Topaloviću i volonterima koji su usmjerili svoja novčana sredstva u našu akciju. Naravno tu su uvijek uz nas i rado nam pomažu Prijatelji malenih ispred Hrvatskog doma Wels. I Vas dragi naši prijatelji koji ste do

sada izdvajali novčana sredstva i neupitno bili dio ove Ekipe. Od srca vam se zahvaljujemo u ime onih koje ćemo obići a to su naši kotorvarošani koji nas čekaju da zajedno proslavimo

Božić a gdje drugo nego u najljepšoj crkvi Kotorvaroškoj ljepotici koju ćemo za polnoćku obasjati spektakularnim vatrometom. Hvala unaprijed na vašim priložima.

Želimo vam sretne i blagoslovljene božićne blagdane i naravno svim ljudima širom svijeta MIR I BLAGOSTANJE!

*Veliki pozdrav od Ekipe Wels i prijatelja.
Zlatko Marković*

Izgubljeni darovi kotorvaroških generacija...

Prije nekih 2000 godina, u Matejevu evanđelju je zabilježeno da je u strahu od osporavanja njegovog kraljevskog prava jedan čovjek, u potrazi za moći, odlučio počinuti jedno od većih krvoprolića što ga je Židovski narod tada znao... Naravno, priča je to o kralju Herodu koji je u strahu od Mesije, odlučio pobiti svu nevinu djecu mlađu od dvije godine (usp. Mt 2,16-18). To je sigurno u ušima prvih kršćana iz Židovstva koji su slušali taj odlomak evanđelja pobudilo sjećanje na jedan sličan bolan događaj iz njihove povijesti, iz povijesti Izabranog naroda. Taj događaj su slušali u Hramu i sinagogama i prisjećali se kako je jedan faraon, vladar Egipta, počinio masakr nad svom židovskom muškom novorođenčadi. Obje priče su ipak završile jednim sretnim završetkom – Božja Providnost ipak nije dala da se zbog ludosti jednog čovjeka okonča nada cijelom narodu. Tijekom pradavne egipatske povijesti, iskrsnuo je tako lik Mojsija koji je vodio izraelski narod iz Egipta do obećane zemlje, a prije 2000 godina, Providnost je u tom malom neznatnom kraju Betlehema, od očiju silnika Heroda, sakrila maloga Isusa – predvodnika Novog Izabranog naroda, Svetog Ostatka onih koji će do dan danas slaviti Njegovo rođenje jer ih je predvodio u Novu obećanu zemlju – kraljevstvo nebesko.

Prije točno 30 godina, i naši su se Hrvati iz Kotor Varoša našli pod udarom i egzodusom, što se događao u političkim nestabilnostima i igrama moćnika koji su se zadojeni laži i opijeni moću udaljavali od patnji naroda. Slično kao nekad Sveta obitelj koja je bježala u izgnanstvo,

tako su mnogi naši ljudi morali napustiti svoja kućna ognjišta što su ih godinama gradili, gdje su se isprepletale uspomene na njihove pretke. Ostale su u njihovim srcima samo priče koje su im pričali njihovi stari... Narodne pobožnosti koje su bile utkane u zemlju i bilo naroda odvedene su u daleke krajeve, a molitve koje su natapale crkvene zidove i grobove njihovih najmilijih, koje su se tolikim godinama prinosile na oltar u euharistijskoj žrtvi, kao da su netragom nestale... No, mnogi naši ljudi nisu gubili pouzdanje, jer su znali da bezbožnici ne poznaju tajna Božjih i da duše onih koji su Bogu dragi prebivaju u Njegovoj ruci. Upravo je generacija onih rođenih nakon 1990. godine, a kojoj i ja pripadam, bila ta koja ne pamti žive slike tih ratnih događaja i stradanja koja su se počela događati devedesetih, ali je slušala priče svojih roditelja po kojima je ljubav prema rodnome kraju ostala utisnuta u njihovim srcima. Isus se nikada nije vratio u Betlehem, rodni grad svoga skrbnika Josipa, baš kao što se mnogi od generacije devedesetih pa i kasnije nisu vratili u svoj rodni kraj. Mnogi su od nas poput Isusa odrastali u svom novom Nazaretu, daleko od rodno kraja. Za mene je taj novi Nazaret bio Zagreb, za mnoge Kotorvarošane iz moje generacije i neki još dalji grad u Njemačkoj, Austriji, Sloveniji ili nekoj drugoj zemlji. Isus nije pamtio Betlehem, kao što ni mi nismo pamtilli Kotor Varoš... Do trenutka kada ga prvi put nisam posjetio sa svojim roditeljima. Pada mi ponekad na pamet da su Isusovi roditelji, Josip i Marija, kada bi otišli u Jeruzalem, vjerojatno produžili i

do Betlehema, 10 km južnije, kako bi posjetili svoje kućno ognjište i Josipovu rodbinu koja je vjerojatno još ostala u Betlehemu, o čijim je iskustvima Isus slušao priče i uspomene.

No, Isusov se život nastavio dalje, živeći u onom gradu gdje je Njegova majka primila radosnu vijest od anđela Gabrijela – vijest da Bog daruje svoga Sina našem svijetu kako bi on kraljevao nad njim. Možda je to upravo čar Božića – znati da Bog daruje dar izgubljenom čovječanstvu, dar koji daje uvijek nadu u novi početak – početak koji nema kraja, jer na koncu znamo da je naša Domovina na nebesima i da Bog uvijek spremno hrli čovjeku. Imam s vama podijeliti jednu neobičnu misao i pomalo tešku za shvatiti. Međutim, bilo je teško shvatiti i poruku Evanđelja čak i Isusovoj rodbini i onima najbližima pa ponekad i apostolima, kao što je bilo teško shvatiti poruku dr. TakeshiNagaia kada je održao svoj govor u Nagasakiju pred katedralom koju je atomska bomba pretvorila u prah i ruševine. Zanimljivo je da je upravo taj grad Nagasaki krio u sebi mnoge kršćane, koji su bili progonjeni, slično kao i naš Kotor Varoš. Poruka Evanđelja je bila jedna – Bog je dao svoga Sina nama za dar i za žrtvu pomirenja – kako bi oni ljudi dobre volje imali Božji mir znajući da je taj Sin uskrsnuo, da je nastavio živjeti. Dr. TakeshiNagai je rekao da su izgubljeni životi od atomske bombe prineseni kao žrtva pomirenja Bogu na dar kako bi mir zavladao svijetom, prenoseći kršćansku poruku japanskim jezikom. Upravo nam Dr. TakeshiNagai može poslužiti kako zapravo kotorvarošku žrtvu shvatiti na ispravan način. Možda su se mogla naći mirnija rješenja od toga da Bog bude rođen usred oštre slamice i da završi kao žrtva na križu, možda atomska bomba nije morala pasti kako bi se svijetu donio mir, možda Kotor Varoš nije morao pasti kako bi mi mogli živjeti slobodnijim i boljim životima u drugim zemljama pa i u Hrvatskoj. No pitanje je: bi li tada imali poruku o Bogu koji dolazi čovjeku čak i kada je čovjek u najtežim situacijama života kao što su smrt i patnja, kad se osjeća najnapuštenije od Boga, sasvim usamljen?! Bi li imali onda nadu uskrsnuća da Bog uvijek želi čovjeku dati novi život? Možda je generacija devedesetih (pa i kasnije generacije) izgubljena generacija za Kotor Varoš jer se oni Kotor Varoša ne sjećaju iz svoga djetinjstva, no možda je Kotor Varoš morao podnijeti tu žrtvu kako bi se poruka nade proširila svijetom. Kotor Varoš je tu generaciju dao na dar mnogim drugim gradovima, gdje su

molitve naših ljudi sada posvetili te gradove i ispunili crkve koje su prije bile možda prazne. Možda je Kotor Varoš obogatio ovaj svijet brojnim drugim talentiranim i sposobnim ljudima koji sada dolaze s vremena na vrijeme u taj Kotor Varoš i daju mu novu riječ – poruku Evanđelja da Bog uvijek sve na dobro okreće onima koji ga ljube. Sjetite se samo svojih potomaka koji su diljem svijeta izgradili svoje obitelji, zaposlili se, možda postigli uspjehe na poslovnom području u nekim poznatim tvrtkama ili otvorili svoje radnje i obrte, ili se možda ostvarili u znanosti, kulturi i sportu, pa i na taj način ostavili zapisan spomen o Kotor Varošu. Vjerujem kako je Isus u jednom trenutku svoga djelovanja išao i u druge judejske gradove pa i u Betlehem, gdje je također navijestio poruku Evanđelja.

Zamislite samo kako bi mu bilo doći u grad gdje je znao da je rođen, gdje je njegova rodbina – svjestan toga da među njih najprije dolazi navijestiti poruku spasenja... Isusova rodbina vrlo vjerojatno nije ni bila svjesna kako po Marijinoj i Josipovoj poslušnosti Bogu je upravo od njih izišao Božji potomak koji će svijetu donijeti Božji mir. Marija i Josip nisu znali kušnje i patnje onih koji su ostali u Betlehemu, nakon što je izvršen pokolj, kao što ni oni iz Betlehema nisu znali patnje i nevolje koje su morali snositi Marija i Josip u izgradnji novog života u tuđinskoj zemlji – ali to ih je nekako povezivalo... Isus, kao izgubljena generacija Betlehema, upravo postaje most koji povezuje jedne i druge.

Zato smo pozvani moliti Boga da nam generacije devedesetih, za koje će neki možda reći da su i izgubljene kotorvaroške generacije, na neki način postanu mostovi između onih koji su ostali u Kotor Varošu i onih koji su ga zbog ratnih stradanja morali napustiti i više se nikad nisu vratili. Dar koji je Kotor Varoš dao ovome svijetu, već se Kotor Varošu vraća i vratio – ali možda ne na onaj način na koji bi mi ljudi to htjeli. Na nama ostaje da prepoznamo kako smo upravo jedni drugima obogaćenje na ovom zajedničkom životnom putu prema Nebeskoj Domovini iz koje je izišao naš Gospodin i rodio se kao mali bogočovjek kako bi nas sve u nju vratio po obilju svoga milosrđa. On je postao Božji dar i most između Boga i čovjeka kako bi mi i ovaj Božić mogli vidjeti jedni u drugima najveći Božji dar.

U zahvali Bogu za sve vas, želim vam svima sretan Božić i blagoslovljenu Novu 2023. godinu.

Antonio Kovačić

Katolici u kotorvaroškom kraju Vjerski život i narodni običaji

Nekoć je bio običaj, a možda je u nekim selima tako i danas, da se djeca razlete uoči Badnjeg dana po lugovima i šikarama tražeći izresane ljeskove grančice, koje na Badnjak, čim zora zarudi, bacaju na krovove kuća vičući pri tom : „Badnjak na kuću, kolač u vatru“. Domaćica je dužna da svakom djetetu, koje je bacilo „Badnja“, napravi poseban kolač zvani kovrtanj, kojega djeca brižno čuvaju tijekom božićnih blagdana. I uskrs i blagdani imaju svoje običaje, od kojih su neki vezani za Cvjetnicu. Uoči tog dana djeca beru ljubičice, tek iz zemlje izbile, stavljaju ih u vodu kojom se na Cvjetnicu ukućani umivaju, te potom slažu u kite i nose na grobove svojih umrlih. Dan-dva prije Uskrsa počinje šaranje jaja. Nekoć su djevojke i mlađe žene to činile veoma strpljivo i lijepo oponašajući prigodom šaranja jaja narodne vezove. Nije bilo davno kada se tijekom uskrasnih blagdana kod crkve i na drugim sastancima na veliko tucalo šarenim uskrasnim jajima, cjenjkajući se pri tom kao da se radi o velikoj dobiti ili gubitku. Bila je to ujedno za mnoge mladiće i djevojke zgodna prigoda da e bolje upoznaju, te ozbiljno počnu ašikovati.

Najraznovrsniji i najzanimljiviji su ženidbeni narodni običaji vezani za zamomčenje i zacurenje, upoznavanje i ašikovanje, zaruke i obećanje, preprošnju, prošnjju, prstenovanje, navješćenja ili oglase, svatove, pir i pohađanje. Ne može se kazati da je obih običaja sasvim nestalo, ali su se oni u posljednje vrijeme toliko izmijeniti i modernizirali da ih je u nekim slučajevima teško i prepoznati.

U kotorvaroškom kraju razvili su se tijekom

vremena i neki specifični napjevi, kako religioznih tako i profanih pjesama. Ovdje prevladava jugozapadni tip bosanskog pučkog dvoglasa, kojeg karakterizira pratnja u terci i kvinti. Međutim, sačuvali su se i neki tragovi sjeveroistočnog načina bosanskog pučkog pjevanja, koje karakterizira pratnja u opsegu velike sekunde. To je posebno uočljivo u „kosačkoj pjesmi“, kada se „uzviku“ svih kosaca, nakon pjevanja predvodnika, spontano javlja sazvučje velike sekunde.

U pučkom pjevanju kotorvaroškog kraja prevladava svojevrsan „bećarac“ (muški i ženski) i u profanom i u crkvenom pjevanju. Tako u pjesmi Zdravo tijelo Isusovećina pjeva „pratnju“ u terci i kvinti (primjer br.1.), dok nekolicina s više intoniranih glasova pjeva napjev. Predvoditelj, koji mora imati dobar i siguran glas, treba osim toga poznavati tekst, sigurno vladati napjevom i stvarati opće raspoloženje (zanos). Sokolski način pjevanja ove pjesme spada među najljepše u cijeloj Bosni. „Osim oduševljenja, snage i izražajnosti, sokolsko „Zdravotijelo“ rascvijetava se u 13.slogu (posvećeno) u troglasje. To izvodi vodeći glas izvijajući se u tom trenutku za malu tercu iznad melodijskog tona u tom slogu. Tako nastaje trozvuk: f-a-c. koji u „Zdravotijelu“ više nigdje u Bosni nisam čuo. U bosanskom pučkom pjevanju to predstavlja izuzetak uopće. Kod pune crkve dojam je upravo veličanstven.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 198.- 199.

RAZGOVARALI SMO s fra Tomislavom Svetinovićem

Fra Tomislav Svetinović rođen je 10. travnja 1983. godine od roditelja Ante i Mare r. Petrović u Mrkonjić Gradu, župa Mrkonjić Grad. Osnovnu je školu pohađao u Mrkonjić Gradu, Trogiru i Jajcu; Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, a Franjevačku teologiju u Sarajevu. U novicijat je stupio 3. srpnja 2003. godine u Jajcu. Prve redovničke zavjete položio je 11. srpnja 2004. na Gorici u Livnu, a doživotne redovničke zavjete 14. rujna 2009. u Novom Šeheru. Red đakonata primio je 14. ožujka 2010. godine u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 2011. također u Sarajevu. Nakon ređenja službovao je dvije godine kao župni vikar u Podhumu kod Livna, potom kao župni vikar u župi sv. Ante Padovanskoga u Bihaću. Od ljeta 2014. službuje kao župni vikar župe sv. Mihovila arkanđela u Varešu. Nakon dvije godine službovanja u Varešu 4 mjeseca je bio u samostanu Plehan kao župni i samostanski vikar. Na svetkovinu Bezgrešnog začeca 2016. dolazi za župnog vikara u župu Ljubunčić kod Livna gdje ostaje dvije i pol godine do redovnih promjena. Od ljeta 2019. biva premješten na Petrićevac u Banjoj Luci za samostanskog i župnog vikara. Nakon iznenadne smrti fra Ivica Matića, župnika u Sanskom Mostu, biva imenovan i župnim upraviteljem te župe.

Možete li malo pobliže objasniti našim čitateljima svoj životni put?

Držim da nije lako u samo nekoliko rečenica iznijeti svoj životopis. Ali pokušat ću. Još kao šestogodišnjak počeo sam ministrirati u svojoj rodnoj župi u Mrkonjić Gradu i već tada sam počeo pokazivati zanimanje za misu i ono što je sveto. U četvrtom razredu osnovne škole u izbjeglištvu u Trogiru sam javno pred svojim vršnjacima izjavljivao kako jednoga dana želim biti svećenik. Taj me je osjećaj držao sve do kraja osnovne škole kada sam odustao od tog poziva te

upisao elektrotehničku školu. No nisam se dugo zadržao na tome putu. Već negdje iduće godine pred Uskrs jedne noći sam osjetio najintenzivniji Božji poziv do tad. Usuđujem se reći kako sam u polusnu osjetio Božji poziv tako što sam „čuo” glas koji me poziva. Nakon toga sam se počeo pripremati za sjemenište. Uspješno sam završio prvi razred elektrotehničke škole i na jesen upisao prvi razred Franjevačke klasične gimnazije u Visokom. Dalje je sve išlo po redovnoj proceduri. Nakon gimnazije, novicijat, potom Franjevačka teologija u Sarajevu sve do ređenja za svećenika i ostvarenja životne želje.

Što očekujete od budućnosti... Kako ste se nosili s izazovima svjetovnog života? Je li bilo dvojbi i kušnji?

Ako smijem tako reći za sebe, a da ne zvuči prepotentno, nisam od onih koji imaju neke velike ambicije i želje za karijerom. Trenutno sam u banjolučkom kraju gdje baš ni nema puno prostora za pastoral, zbog već svima jako dobro poznate situacije. No ni ne težim više tome. Jednostavno sam se pronašao u ovome i spreman sam ostati dok god Bog to bude želio od mene.

Iskreno govoreći, hvala Bogu, do sada nisam imao nikakvih ozbiljnih izazova iz svijeta. Cijelo vrijeme do sada moj je život bio usmjeren na svećeničko-redovnički poziv i na tome želim raditi i ostatak moga života.

Mogu reći da do sada nije bilo nekih izraženijih kušnji ni dvojbi. Od trenutka kad sam se zaređio za svećenika, od kad sam stavio ruku na „plug” (biblijski rečeno) nisam se osvrnuo unatrag i postavio sebi pitanje: jesam li izabrao pravi poziv, možda sam se mogao ostvariti u nečem drugom, boljem...

Tema mladih. Mlad ste čovjek, što vi savjetujete mladima, što biste im poručili obzirom da u njima vlada veliko nezadovoljstvo?

Svjedoci smo sve većeg egzodusa mladih ljudi pa i čitavih obitelji u inozemstvo. Mnogi od njih govore da idu za boljim životom. Što biste mogli reći o tome? Vaša poruka mladim ljudima koji jedva čekaju otići na Zapad. Ostati ili tražiti novu sredinu?

Poruka svakoj mladoj osobi bi bila ova: život nije igračka da bi ga se u ludo potrošilo. Život je samo jedan i treba ga kvalitetno i odgovorno živjeti. Život je prelijep i šteta je ne živjeti ga punim plućima. Života se ne treba bojati samo se za život treba dobro pripremiti.

Dobro, ovo drugo pitanje je malo složeno iz razloga

što se u njemu krije više aspekata: politički, ekonomski, društveni, gospodarski, socijalni... pa stoga nije lako dati jednostavan odgovor. Osobno nikad nisam imao ništa niti imam i sada protiv drugog i drugačijeg. Svi smo ljudi i svi imamo od Boga pravo živjeti na ovoj zemlji, no problem nastaje onda kada smrtnici kao i svatko od nas pomisli da je bog i da može odlučivati o sudbini drugoga. Osim dvije spomenute službe samostanskog vikara i upravitelja župe Sanski Most od mog dolaska u Banju Luku predajem i vjeronauk u trenutno 14 škola (9 na području Banja Luke i 5 na području Kotor Varoša) i osobno smatram da nije dobra klima za preostali mali broj Hrvata na teritoriju entiteta Republika Srpska. Iako sam svećenik ne bih imao ni duše ni srca zahtijevati od mladih ljudi da ostaju ovdje ako se ne osjećaju ugodno, ako im je općenito upitna egzistencija, posebno ekonomska. Neću reći da i na zapadu teče „med i mlijeko“, ali da tamošnje zemlje pružaju bolje uvjete za život u to nema sumnje. Bio bih najsretniji kad bi im osobno ovdje mogao omogućiti bolje uvjete za život, no kako to nisam u mogućnosti onda ipak moram biti korektan i prepustiti svakome ponaosob da odluku ostati ili otići donese sam sa svojim najbližima.

Smatrate li da se kao svećenik ne bi trebali baviti političkim temama nego isključivo se baviti načelnim pitanjima. Trebaju li se uopće svećenici „uplitati“ u politiku?

Na jednome mjestu naš utemeljitelj sveti otac Franjo je ovako rekao: Braćo trebate biti u svijetu, ali ne od svijeta. Ovo bih nekako prenio i na današnju atmosferu. Svećenici franjevci ne trebaju biti političari, ali itekako trebaju biti upućeni u sve što se po pitanju politike događa. Ne trebamo mi voditi politiku. To trebamo prepustiti ljudima koji su uzeli taj križ na sebe, ali se ne trebamo ustručavati ukazivati ako nešto nije moralno, ispravno i za dobro čovjeka korisno.

Kakva su Vaša iskustva u dosadašnjem radu s mladima, konkretno s Franjevačkom mladeži?

Generalno, mladi su dobri, samo treba s mladima raditi (naravno tamo gdje ih ima). Što se tiče prošlih župa na kojima sam djelovao na svima je bilo mladih osim na Plehanu, jer je to raseljen i opustošen kraj. Mladi možda u današnje vrijeme jesu zahtjevni, ali nisu nepoučljivi. Mladima je potrebno dati ispravne smjernice i onda ih lagano pratiti da li kroz oblik Frame ili neke druge organizacije i projekta za mlade.

Svima nam je poznata definicija Frame iz Statuta. No, što je po Vašem shvaćanju Franjevačka mladež i koja je

njena uloga i važnost u Crkvi, ali i društvu?

Frama je produžetak ili bolje rečeno prethodnica FSR-a (Franjevačkog svjetovnog reda). Dobro je podsjetiti kako je sv. Franjo utemeljio tri reda: Prvi franjevački red su Franjevci, drugi franjevački red su sestre Klarise i treći je Svjetovni red. Po završetku Drugog svjetskog rata 1948. u Italiji se rađa misao i ideja za osnivanjem posebnog ogranka s naglaskom za mlade. To je prilika da se osobe već od završetka osnovne škole pa sve do svoje zrelosti vodi i usmjerava u franjevačkome duhu i karizmi. Dobro nam je poznato kako su već do sada iz raznih Frama stasali muškarci i žene koji čine zdravu jezgru današnjeg društva. Frame su dale i tolika brojna duhovna zvanja kako muška tako i ženska. U Framama su se brojni mladi osposobili za odgovoran život. Mladi posjeduju ogromnu energiju koju je potrebno samo na pravi način usmjeriti i kanalizirati. Iz ovog proizlazi da je uloga u mladim društvima pa i Crkvi od iznimne važnosti.

U kotorvaroškom kraju prije rata bilo je preko 10.500 vjernika a sada nas ima jedva 300. Što reći...?

Budući da doticaj s Kotor Varošom imam samo preko škola predajući vjeronauk, ne mogu reći da imam baš jasan uvid u stvarno stanje. Nažalost, to je stvarnost današnjice. Mi franjevci ne trebamo jadikovati za onim što sami promijeniti ne možemo, nego umjesto toga dobro je „zasukati rukave“ i raditi na njivi Gospodnjoj s onim što nam je preostalo. A hoće li se situacija promijeniti na bolje, to nam u ovom trenutku ne može biti znano. No bez obzira na sve optimizam i nada u bolje sutra treba uvijek biti prisutna.

Što biste na kraju ovog kratkog razgovora poručili čitateljima?

Zaključio bih vrlo kratko: Ne bojmo se živjeti i ne bojmo se činiti dobro.

Razgovarao: fra Zoran Mandić

Put Svetog Jakova

Put svetog Jakova (francuski put) (španjolski: Camino de Santiago Francés ili samo Camino Francés) ruta je Puta svetoga Jakova duga oko 800 km, koju prelaze hodočasnici iz pravca Francuske na putu koji vodi u Santiago de Compostelu, grad u kojem se nalaze moći svetog apostola Jakova. Pored Camino Francésa postoje i druge rute prema Santiago de Composteli i to: Engleski, Portugalski, Katalonski, Sjeverni, Baskijski kao i još neki pravci. Ipak Camino Francés je najfrekventniji od svih.

Jakov Marković i njegove sestrične, sestre Mira Honemann i Marijica Anušić, postali su već uhodana hodočasnička ekipa. Iako su ne tako davne 2017. već prošli svoj Camino, ljetos su odlučili još jednom prohodati taj nevjerovatan put, ovog puta nešto sigurnijim nogama i slobodnijim srcem.

Svoje putovanje započinju blagoslovom pred župnom crkvom Svete Mati Slobode u Zagrebu, nakon čega lete u Saint Jean Pied de Port, mjesto u francuskim Pirinejima, 769

kilometara udaljeno od Santiaga de Compostele – grada sv. Jakova apostola. Njihovog zaštitnika i nebeskog pratitelja. Magloviti Pirineji samo su prva ruta njihova putovanja, nakon koje kreću put Pamplone koji krasi nepregledni pašnjaci, vinogradi i gusta bukova šuma.

Nebrojeno je zanimljivosti, kulturnih i prirodnih, koje su obilježile njihovo putovanje. Ponosno se prisjećaju česme odricanja (Fuente Reniegae) koju krasi zanimljiva legenda o umornom i žednom hodočasniku koji je odbio od Sotone uzeti vodu jer je zauzvrat od njega tražio da se odrekne Boga, Djevice Marije i svetog Jakova. Da ne padnu i sami pod iskušenja, oni su kušali vino iz najpoznatije španjolske fontane Fuente del Vino iz koje umjesto vode upravo vino sladi hodočasničko nepce.

Prošli su pored ruševina stare hodočasničke bolnice te dobacili 'Očenaš' sv. Andriji apostolu u divnoj crkvi iz 12. vijeka. Prolaze Los Arcos, u Navarreti se klanjaju nebeskoj Majci pred baroknim oltarom Crkve Uznesenja BDM te nastavljaju put Burgosa, uživajući u zalascima sunca, žitnim poljima i divno obrađenim vinogradima.

Potom slijedi planinski lanac Montes de Leon, pitoreskno mjesto Molinaseca s prekrasnom crkvicom sv. Nikole, Ponferrada... No ono što posebno obilježava njihov put su ljudi koje

susreću. Svaki od njih na svoj Camino nosi sebe, svoja uvjerenja i ideale, svoje teškoće i križeve. Svaki je od tih susreta poseban, sa svakim prolaznikom ostavimo dio sebe za vječnost. Sretni su bili i kada su nailazili na svoje stvari koje su tu za uspomenu ostavljali prije 5 godina – hrvatske zastavice i šalove, suvenire za usputne prolaznike.

Nakon 30 dana hodočašća, umornih nogu i žuljeva, naša se ekipa poklonila sv. Jakovu. Na svoje su odredište stigli puni emocija, sreće, ponosa i ljubavi. Tijelo za viši cilj izdrži svakakve nedaće. Ali kako i sami kažu – isplatilo se. Svaka se žrtva isplati, svaka donese neki poseban osjećaj mira, milosti, zadovoljstva. Kada vidiš koliko malo ti treba – prospavana noć, kratak predah, par čistih čarapa i jedan topli obrok – lakše je biti zahvalan. Lakše je cijiniti male stvari, daleko od buke velikih gradova.

Marija Vekić Gabrić

Božić našeg djetinjstva

Stigla čestitka za Božić. BuonNatale! Na njoj, jarkim bojama, božićno drvce. Ispod jaslice, u daljini brežuljci, iznad zvijezda repatica. Snijega nema. Na krizbanu kuglice.

Idući iz škole smo se dogovorili da idemo na zornicu. Čuje se dozivanje a mi već spremni, sanjivi. Vani nas budi hladnoća, snijeg, vedro nebo. Od bjeline se ne vidi, ko dan. Započetak trčimo da se ugrijemo. Dovikivanje, klizanje u opancima po utabanom snijegu. Brojimo zvijezde koje padaju. Jure i nestanu iza sokoljskih brda. Evo još jedne. Dovikuju neki iza nas. Nismo ni primijetili a evo smo pred crkvom. Do vrata prtina sa tri strane. Dosta svijeta. Pomoćni oltari okičeni „Dominus Vobiscum!“ ET cum spirituo! Opemuš i mi se učimo od starijih. Pratar pobožno blagoslivlja. Ministrant u čizmama do koljena. Jedna poderana pri vrhu.

Negdje predvečer tata obučen izađe iz kuće. Komšija Pilip i on odoše nekamo uz sokak. U duboku noć stigoše promrzli, mokri. Donijeli po dvije jelike. Išli smo preko Primeta, spustili se dole napa na Prisojče. Malo iza Skatavice smo odsjekli pa žurili nazad. Sreća da smo ponijeli bateriju, pričaju zadovoljni. „Daj čaja i po jednu ljutu!“ U kući mirisi kolača, mesa, sarme, krumpira na tepsiji.

Na Bdanjka, budimo se rano, jer treba baciti badnjak dok je još mrak. Grane od lijeske koja baš sada cvijeta i ima rese, bacamo na krov. Čuju se povici „Badnjak na kuću, sreća u kuću, kolač u vatru!“ Malo kasnije peku se kovrtanji, svima posebno. To su kolači od krušnog tijesta u obliku obruča, na nekoliko mjesta utisnuta kocka šećera. Za manju djecu manji obruč. Sa svitanjem selo oživjelo. Dimi se na sve strane. Peku se pečenice. Iza podne tata poručio da dođem pomoći ponijeti. Četiri pečenice se puše. Mi svoju ponosno nosimo kroz selo. Ja naprijed.

Navečer topla soba, petrolejka na zidu. Kiti se bor. O koncu vise bombone, nešto kuglica, šišarke od bora, vata umjesto snijega i neizostavne prskalice. Odmah smo jednu zapalili. Zvezdice lete na sve strane. Tko možepješačiti ide na polnočku, tko ne može na spavanje. Od donjana iz Podbrđa 6 kilometara, gornjani i potočani imaju malo manje.

Na Božić, iza pučke mise svečani ručak. Na stolu svega obilja; prasetina, sarma, keške, orozova juha, patišma, oblatne, šape. Na sredini pšenica i u njoj tri svijeće gore. Ručak počinje i završava se molitvom „Blagoslovi ovo Gospodine, podaj i onima koji nemaju a mi ti zahvaljujemo na svim dobročinstvima tvojim“!

Ovako siti, djecase oblače pa trk na snijeg. Vika, cika, graja, trka po snijegu, saonice, lavori, tepsije spušta se niz brijeg čime se stigne.

Tako smo slavili „one“ Božiće a ovaj proslavimo u miru, zdravlju i veselju i ako može u rodnom kraju : „Jer nema raja bez rodnoga kraja“!

**ČESTIT BOŽIĆ, SVETO PORODENJE
ISUSOVO!, čujem kako odgovarate : „ČESTITA TI
VIRA I DUŠA“!**

Mato Kljajić

Ljekaruša fra Jure Marčinkovića

NADIMANJE(nadam, nadutost)

PITANJE

Muči me jako nadimanje.

Ujutro, kad ustanem, trbuh mi je mali, a do podneva se toliko nadme da mnogi misle da sam trudna. Mlada sam djevojka pa me to dosta psihički opterećuje. Bila sam više puta kod liječnika, ali od toga nikakve pomoći. Može li se nadimanje ukloniti ljekovitim biljem?

ODGOVOR

Nadimanje (inflacija), nadam (meteorizam) ili nadutost (timpanija) prekomjerno je skupljanje plinova u crijevima, napuhivanje. Posljedica je učestalo ispuštanje crijevnih plinova (vjetrova) zbog preobilja hraniva koja vriju i nadimaju se pa uzrokuju probavne poremećaje. Uzroci mogu biti različiti: ponajprije manjak svakodnevnoga kretanja, nedovoljno pijenje tekućine, nepodnošenje nekih namirnica, kao primjerice kupusa, graška, luka i pretjerano uzimanje sirovog voća i povrća. Nadimanje nastaje i zbog fermentacije koju uzrokuju bakterije ili Candidau želudcu i crijevima te sindroma nervoze crijeva. Jednako tako može nastati ako postoje nepravilnosti u funkciji jetre, žuči i gušterače te upalne crijevne bolesti i

psihosomatske smetnje. Ipak, redovito nastaje zbog manjka probavnog soka. Pri nadimanju je vrlo važno pronaći uzroke i nastojati ih ukloniti. Osim toga, preporučujem sljedeće.

Prah od korijena iđirota (Acoricalamirhizoma).

Nabavite u ljekarni prah od korijena iđirota pa šest tjedana svaki dan prije ručka uzmite malu žlicu, a zatim gutljaj vode i progutajte. Time se uklanja nadimanje,

ali ujedno pomaže pri lošem raspoloženju, melankoliji, depresiji i hipohondriji.

Komin

(anis, Pimpinellaanisum). U tijesto za kruh uvijek dodajte malo anisa jer on sprječava nadimanje.

Bosiljak (Ocimumbasilicum). Bosiljak stavljajte kao začin u jela jer on poboljšava probavu i sprječava nadimanje.

Luk vlasac

(Alliumschoenoprasum). Protiv nadimanja pomaže dodati jelima i salatama sitno nasjeckan svježi luk vlasac (drobnjak, šnitlah, šnitling).

Čaj od plodova kopra

(Anethigravolentisfructus). Stucite malu žlicu sjemenja kopra,

stavite u šalicu vrele vode, ostavite 15 minuta, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja. On pojačava proizvodnju želudčanoga soka koji je potreban za dobru probavu, a time se u želudcu sprječava stvaranje plinova koji uzrokuju nadimanje. Pije se tri tjedna, a nakon toga nastavite uzimati neki drugi od navedenih biljnih pripravaka.

Čaj od čubra

(Satureiahortensis). Stavite dvije male žlice čubra u šalicu vrele vode, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Popijete li šalicu čaja ujutro natašte, spriječit ćete nadimanje tijekom dana te ujedno ubiti bacile i oživjeti mnoge organe. Čubar može poslužiti i kao začin jelima i salatama. Čubar kao čaj i začin ne smijete davati djeci prije navršenih 18 godina jer povećava spolnu žudnju (libido).

Čaj od čestoslavice

(Veronica officinalis). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice čestoslavice, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte tri šalice čaja. Nakon tri tjedna prijedite na neki

drugi od navedenih čajeva.

Čajna mješavina BL. Napravite mješavinu od 60 g matičnjaka (*Melissa officinalis*), 50 g kamilice (*Chamomillarecutita*), 20 g komina (anisa, *Pimpinellaanisum*), 15 g kima (*Carumcarvi*) i 5 g kičice (*Centauriumerythraea*). Stavite veliku žlicu u šalicu vrele vode, ostavite 15 minuta, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Popijte po šalicu prije doručka, ručka i večere. Pije se tri tjedna, a nakon toga odaberite neki drugi od navedenih biljnih pripravaka.

Čajna mješavina BM. Uzmite jednake dijelove kima (*Carumcarvi*), komina (anisa, *Pimpinellaanisum*) i komorača (*Foeniculumvulgare*) pa u šalicu vrele vode stavite dvije male žlice mješavine, ostavite 15 minuta, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Triput na dan popijte po jednu žlicu čaja i tako 21 dan, a zatim prijeđite na neki drugi od navedenih pripravaka. Umjesto u čaju, kim, anis i komorač možete upotrijebiti i kao začin u jelima.

Čajna mješavina BN. Uzmite dvije žlice mješavine od 40 g kima (*Carumcarvi*), 20 g komorača (*Foeniculumvulgare*) i 40 g tropske azijske biljke kardamom (*Elettariacardamomum*), dobro stucite, stavite u šalicu vrele vode, ostavite 10 minuta poklopljeno i procijedite. Tijekom tri tjedna popijte ujutro po

šalicu čaja. Potom, ako je potrebno, koristite se nekim drugim pripravkom.

Čaj od metvice

(*Menthapiperita*). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice metvice, ostavite poklopljeno 10 minuta i procijedite. Pri nadimanju poslije jela uzmite pola male žlice kimova sjemena (*Carvifructus*), dobro ga sažvačite i pojedite, a nakon toga popijte šalicu čaja od metvice.

Levisticum D4-D6. To je homeopatski pripravak dobiven iz ljupčaca (*Levisticumofficinale*). Triput na dan uzmite po 10 kapi sa žlicom vode. Preporučujem ga onima koje muči nadimanje i boli ih želudac.

Chamomilla D4-D6. Homeopatski pripravak kamilice (*Chamomillarecutita*) preporučujem kod bolnih kolika, pri nadimanju, reumi mišića i neuralgiji lica. Triput na dan uzmite po 15 kapi sa žlicom vode.

Piće od rutvice (*Ruta graveolens*). Stavite veliku žlicu sitno nasjeckane svježe rutvice u litru mlake vode i ostavite preko noći (12 sati) na sobnoj temperaturi. Ujutro procijedite i popijte tijekom dana. Napitak preporučujem u slučaju nadimanja, slabe probave i proljeva. Nije za trudnice jer izaziva trudove i pobačaj.

Dumbir (*Zingiberofficinale*). Najbolje je da ga žvačete sirova, a možete ga kuhati u jelu ili upotrijebiti kao začin. Pomaže protiv nadimanja i slabe probave. 258

Glina. U ljekarni kupite glineni prah pa malu žlicu stavite navečer u čašu hladne vode, nemojte miješati nego ostavite preko noći i ujutro popijte vodu. Činite li tako tri tjedna, pomoći će protiv nadimanja.

Prehrana. Sva jela morate dobro sažvakati i tek onda progutati. Najbolje je svaki zalogaj žvakati najmanje 35 puta. Tijekom jela nije preporučljivo govoriti, čitati novine ili gledati televiziju. Izbjegavajte jesti

sirovo voće i povrće, masnu hranu, namirnice bogate vlaknima, tvornički prerađene ugljikohidrate, kavu, kakao, kolu, mahunarke kao što su grah i grašak, napitke koji sadržavaju kofein.

Jedite dosta ananasa, papaje, banane, manga, sjemenja vlasca i gorušice.

Među sredstva protiv nadutosti u trbuhu, a za poboljšanje probave preporučuju se i sljedeća ulja.

Anisovo ulje (*Anisi aetheroleum*). Djeluje protiv nadimanja i crijevnih grčeva te pospješuje probavu.

Kimovo ulje

(*Carviaetheroleum*). Bezbojna tekućina, svojstvena mirisa, gorka i aromatična okusa, postupno postaje

žuta. Djeluje protiv nadimanja.

Ulje komorača

(Foeniculiaetheroleum).

Bezbojna ili žućkasta tekućina, svojstvena mirisa, slatka do nagorka okusa, dobivena destilacijom iz zrelih plodova komorača (Foeniculumvulgare). Djeluje protiv nadimanja.

Ulje majčine dušice

(Serpyllioleum) potiče probavu i krvotok i smanjuje nadutost. Majčina dušica nije za trudnice.

Ulje matičnjaka

(Melissaeetheroleum). Ulje se dobiva destilacijom prije cvatnje

skupljena i osušena lišća matičnjaka (Melissa officinalis). Opušta i smanjuje nadutost.

Metvičino ulje

(Menthaepiperitaeetheroleum). Bezbojna ili žućkasta tekućina, okusa koji peče, a zatim hladi, dobivena destilacijom lišća ili vršnih dijelova metvice. Smanjuje bol i nadutost.

Ružmarinovo ulje

(Rosmarinioleum). Eterično ulje ružmarina ljekovito djeluje na želudac, te služi protiv nadimanja, za dezinfekciju i za trljanje.

Sva ta ulja mogu se kombinirati, jedno uzimati jedan dan, drugo drugi dan. Isto tako jedno se može uzimati ujutro, a drugo navečer. Najbolje je da svatko pronade sebi ono ulje koje mu najbolje odgovara, godi i čini dobro.

Važno je sljedeće: ulja se uzimaju ujutro 15 minuta prije doručka i navečer prije spavanja, po 10-15 kapi na komadić kruha ili kocku žutoga šećera (dijabetičari samo na komadić kruha). Porciji se može (preporučujem) dodati i 3-5 kapi ulja od eukalipta koje pospješuje djelovanje drugih ulja. Djeca svega uzimaju upola manje!

Može se uzimati tri tjedna, tjedan stanke pa ponovno tri tjedna i tako sve dok nadimanje potpuno ne prestane.

Prehrana. Treba izbjegavati životinjske masti i bjelančevine, a rabiti više biljne masti i bjelančevine. Zapišite namirnice koje vam uzrokuju nadimanje i onda ih isključite iz prehrane. Osim gore navedenih biljki, preporučujem jesti mrkvu, ječam, peršin, cimet, majčinu dušicu, komorač, kvas, jabuku, limun, matičnjak, metvicu i borovnicu.

Nastavit će se

Obiteljski imenar -Antun Jarm

IMENA I IMENDARI

Pio je ime oblikovano od latinske riječi pius - pobožan, nježan, ljubazan, božji, svet. U muškom je rodu Pio ili Pijo, u ženskom Pia ili Pija. Među svecima u kalendaru nekoliko je papa toga imena: Pio I. 11. srpnja, Pio V. 30. travnja. Najpoznatiji je Papa sveti Pio X. kojemu je spomendan 21. kolovoza. Rođen je 1835. od seljačkih roditelja. Postavši svećenik, Prošao je sve svećeničke službe od kapelana, župnika, biskupskog tajnika, biskupa u Mantui, venecijanskog patrijarha do pape. Na tu je čast i službu izabran godine 1903.

Kao vrhovni crkveni poglavar strpljivo je i mudro uređivao odnose između država i Svete Stolice. Uvelike se trudio obnoviti duhovni život klera i puka u Crkvi. Unatoč mnogim nerazumijevanjima povijest ga bilježi kao jednoga od velikih reformatora novijeg doba. Umro je 20. kolovoza 1914.

Polion dolazi od latinske riječi pollens - moćan, silan, jak. Sveti je Polion bio primicerij (prvi u popisu) lektora u Cibalama, biskupskom gradu Panonije Srijemske (danas Vinkovci). Bio je voditelj lektorske škole u kojoj su

se formirali lektori (čitači kod bogoslužja) i drugi poslužitelji u liturgiji. Bilo je to vrijeme Dioklecijanovih progona kršćana. Polion je uhvaćen, osuđen i spaljen 27. travnja 304. To se dogodilo na obljetnicu smrti cibalskog biskupa svetog Euzebija, također mučenika u jednom od prijašnjih progona. Od godine 1972. središnja vinkovačka župna crkva nosi naslov sv. Euzebija i Poliona. Polionov je spomendan u općem kalendaru 27. travnja, a na području dakovačko-srijemske biskupije, gdje se on u Hrvatskoj jedino

slavi, iz liturgijskih razloga, zajedno s Euzebijem 29. svibnja (prvotno su bili zajedno 28. travnja).

Predrag je narodno ime, od pridjeva predrag. Nema sveca toga imena, ali ga nalazimo u kalendarima 6. kolovoza. To je blagdan Preobraženja Gospodinova, to jest događaja u kojemu se Isus preobrazio pred svojim učenicima. Opisali su to evanđelisti Matej (17, 1-13), Marko (9, 2-13) i Luka (9, 28-36). U tom događaju Otac (Bog) naziva svojega Sina (Isusa): "Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina!" - Te evanđeoske riječi podloga su imena Predrag.

Rafael se u Bibliji spominje samo u Knjizi o Tobiji, kao pratilac na putu, zaštitnik i zagovornik mladog Tobije. Po Božjoj zapovijedi svladava pakosnog zloduha Asmodeja i iscjeljuje Tobijina oca. Do reforme katoličkog kalendara godine 1969. spomendan je arkandela Rafaela bio 24. listopada. Sada je zajedno s arkandelima Mihaelom i Gabrijelom 29. rujna. Rafael se prikazuje u hodočasničkoj odjeći, s tikvicom za vodu i putničkim štapom ili kako izvlači ribu na obalu. Patron je ljekarnica iseljenika, hodočasnika, putnika, brodarka, rudara, krovopokrivača. Ostalo vidi kod: Mihael.

R a h e l a v . L e a R a j m u n d d o l a z i o d starovisokonjemačkog izraza ragimunt, koji u sebi povezuje germansku riječ ragina (savjet, odluka, pamet) i starovisokonjemačku munt (pravna zaštita, obrana). U hrvatskom su području oblici Rajmund i Rajmond, u ženskom rodu Rajmunda i Rajmonda; zatim izvedenice i umanjnice: Rajko, Rajka.

Nekoliko svetaca nosi ime Rajmund. Jedan je 31. kolovoza. Rođen je 1204. u mjestu Porello (Katalonija). Uz ime ima pridjevak Nonnatus ("Nerodeni"), jer je, prema predaji, izvađen iz krila majke koja je već bila izdahnula. U Barceloni je stupio u družbu redovnika mercedarijevaca (usp. Mercedes) i s velikom je revnošću, u duhu svoje družbe, otkupljivao zarobljene u Africi. Umro je u Cordobi godine 1240. Uz njegovo ime u kalendaru stoji (zbog sličnosti) redovito ime Rajko, kao umanjnica od Rajmund i narodno ime tvoreno od imenice raj. Drugi je RajmundPehafor (1180.-1275.) iz Španjolske. Bio je profesor crkvenoga prava i pisac mnogih pravničkih djela. U kalendaru je 7. siječnja.

Rastislav je ime slavenskog izvora, sastavljeno od rijeci rasti i slava. Pojavljuje se u muškom i ženskom obliku: Rastislav i Rastislava. Inačice su Rastko, Rasko i slične. U kalendaru se nađe 15. lipnja, uz ime svete Krescencije, koja je legendarni lik (latinski crescens - onaj koji raste), dakle kao prijevod. Još češće ime Rastko nalazimo 19. travnja, kad je spomendan svetoga Krescencija Padovanskog koji je živio je u 12. stoljeću i jedan je od patrona Padove.

Renata je latinsko ime, znači ponovno rođena, preporođena. U muškom rodu pridjev glasi renatus a muško ime Renato. U prva kršćanska

vremena to su ime rado davali poganima koji bi se krstili, "preporodili", prihvatili novi, kršćanski način života. U tome smislu, može se reći, svaki je krštenik Renato ili Renata. Iako je ime i danas često, taj se izvorni pojam o njemu izgubio. Ima i izvedenice: Rena, Nata, Renka, Natka; Reno, Reni, Renko, Natko i druge.

U kalendaru je 22. svibnja blažena Renata, bavarska vojvotkinja, majka desetero djece i velika dobročiniteljica siromašnih. Umrula je godine 1602. Ima i sveti Renato (prema francuskom René), biskup grada Angera u 15. stoljeću. Kalendarski mu je spomendan 12. studenoga.

Rikard. Izvorniji je oblik Richard. U korijenu su mu starovisokonjemačke riječi rihhi ili richi - snažan, imućan, moćan; knez, gospodar. U hrvatskom području ima i oblik Rihard te izvedenice Rikardo, Riki, Rikica, Rikarda i slične. Često je plemićko ime u srednjem vijeku. Ime je mnogih engleskih kraljeva. U engleskom je području rašireno i danas kao Richard, i u kriticama Rick, Ricky, Dick, Dicky.

Među svecima je u kalendaru 7. veljače Rikard Engleski. Potječe iz obitelji koja je živjela vrlo intenzivnim duhovnim životom. Godine 720. pošao je sa svoja dva sina na hodočašće u Rim. Umro je na putu, u mjestu Lucca kod Pise. Kasnija legenda prozvala ga je "anglosaskim kraljem", što ne odgovara isitni. U kalendaru je 3. travnja sveti Rikard iz Chichestera u južnoj Engleskoj. Rođen je godine 1197. Studirao je na Oxfordu i u Parizu te postao "magisterartium". U Bologni zatim studira pravo. Kao nadbiskupov kancelar vrlo je aktivan u crkvenom i političkom životu. Nakon svega završio je i teologiju u Orléansu (Francuska), zaređen za svećenika, a 1244. imenovan biskupom u Chichesteru. Uvelike se

brinuo za duhovni život klera, a napose za siromašne i bolesne. Umro je 2. travnja 1253. A 14. lipnja spomendan je blaženog Rikarda, opata u francuskome benediktinskom samostanu St-Vanne. Umro je 14. lipnja 1046.

Robert. Ime dolazi s njemačkim stanovništvom u naše krajeve. Kratica je imena Rodebert i još starijeg oblika Hroudperaht. Sama je riječ sastavljena od starovisokonjemačkih riječi hrod, hroud, hroth - slava i beraht - sjajan, slavan. Ime ima i gornjonjemački oblik Ruprecht; također Rupert. U hrvatskom području najčešći je oblik Robert, zatim Berti, Robi i sve učestalije ženski oblik Robertina, Roberta, Berta, Ina, Tina. U Engleza ime dolazi u kraticama Bob, Bobby, Rob, Robby, Robin; to ime nosi i legendarni engleski junak brojnih pjesama i balada Robin Hood, a popularni naziv "bobby" za slikovitoga engleskog policajca nastaje po Robertu Peelu (1788.-1850.), organizatoru engleske policije. Kratica Bob u engleskom izrazu "Bob'syouruncle" ima značenje "Sve je ili sve će biti u redu, ne treba se više brinuti". U kalendaru ima desetak svetaca imenom Robert. Najpoznatiji je Robert Bellarmin, redovnik isusovac, biskup i kardinal. Kalendarski mu je spomendan

17. rujna. Rođen je 4. listopada 1542. u Montepulcianu u Toskani (Italija). Godine 1560. stupa u Isusovački red. Bio je glasoviti profesor teologije i govornik (dok još nije bio svećenik, latinskim jezikom, za studente i intelektualce) u mnogim talijanskim gradovima, a zatim u Louvainu (Belgija). Papa Grgur XIII. poziva ga 1576. u Rim. Tu je nastavio veliku teološku, govorničku i duhovničku djelatnost. Tiska se i njegovo najpoznatije djelo "Kontroverze", u tri velika sveska. U njemu dubokom učenošću i širokom argumentacijom brani Crkvu od različitih protivnika. Zakratko je Robert isusovački provincijal u Napulju. Papa Klement VIII. opet ga poziva u Rim i 1599. imenuje papinskim teologom i kardinalom. Njegovi teološki spisi i knjige o duhovnom životu imali su veliki utjecaj u cijeloj Crkvi. Sastavljač je "Malog katekizma" (knjige za djecu i priručnika za ketehete) koji je doživio 400 izdanja, a preveden je na 56 jezika i dijalekata U službenoj je uporabi bio sve do Prvoga vatikanskog sabora (1869./70.). Robert Bellarmin umro je 17. rujna 1621. u Rimu i pokopan je u tamošnjoj crkvi sv. Ignacija, osnivača Isusovačkog reda. Svetim ga je proglasio papa Pio XI. 29. lipnja. 1930. i dao mu časni naslov crkvenog

naučitelja.

Vrijedan je spomena i sveti Robert iz Molesma (Francuska). U kalendaru je 29. travnja (do 1969. bio je 26. siječnja). U 11. stoljeću ustanovio je Cistercitski red, ogranak benediktinaca (ime im dolazi od francuskog grada Cîteaux ("Sitó"), koje ima latinski oblik Cistercium. Cisterciti su u 12. stoljeću, prije franjevaca, imali svoj samostan i razgranatu djelatnost u Osijeku. U Hrvatskoj ih danas nema. Najbliži su u slovenskom mjestu Stična). Robert je bio opat benediktinskog samostana u Molesme. Ne mogavši tu ostvariti reformu, ustanovljuje sa svojim sumišljenicima novi samostan u Cîteauxu. Otuda se cisterciti šire Europom. Robert se na papinu želju vratio u Molesme, zdušno se brinući da braća dosljedno žive po pravilima svetog Benedikta. Tu je umro godine 1111., a životopisac sažeto bilježi: "Zemlja se rasplakala, a nebo razveselilo nad njegovom smrću." Godine 1243. papa Inocent IV. ubraja ga među svece. Posebno se štuje u benediktinskim i cistercitskim zajednicama. U kalendaru je još jedan sveti Robert 7. lipnja. Bio je redovnik, cistercit, opat, godine 1138. osnovao je samostan Newminster u Engleskoj. Umro je 1159.

Nastavit će se ...

Koje voće i povrće ima najviše ostataka pesticida?

Od 35.200 testiranih uzoraka ostaci pesticida pronađeni su na više od 70 posto ne ekološkog voća i povrća.

Neprofitna organizacija za zaštitu okoliša EWG sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama, u svom godišnjem Vodiču za kupce, objavila je listu konvencionalno uzgojenog voća i povrća, najviše i najmanje kontaminiranog pesticidima. Analiza je bazirana na najnovijim testovima Ministarstva poljoprivrede (USDA) i Uprave za hranu i lijekove (FDA). Ova organizacija je posvećena zaštiti zdravlja ljudi i okoliša, a od 2004. godine objavljuje ažurirani vodič i rangira 47 vrsta popularnog svježeg voća i povrća, prenosi Agroklub.

Od 35.200 testiranih uzoraka ostaci pesticida pronađeni su na više od 70 posto ne ekološkog voća i povrća. Iako su namijenjeni zaštitu bilja i njihovih plodova, mnogi od njih imaju negativan učinak na zdravlje ljudi.

Voće i povrće s najviše pesticida

Jagode su prve na listi i sadrže najveće količine različitih pesticida. Prosječan Amerikanac tijekom godine ih pojede 8 kg, a kao dodatak dobiva koktel pesticida kojima se štiti usjev ovog voća od napada štetnika i pojave bolesti. Analiza je otkrila tvari koje su povezane s rakom i reproduktivnim oštećenjem, ili su zabranjene u Europi. Pronađeno je u prosjeku 7,8 raznih pesticida, što je daleko više nego za druge poljoprivredne vrste za koje je prosjek 2,5 pesticida. Njih slijedi špinat, zatim kelj, raštika i gorušica. Od

voća po sadržaju pesticida ovaj neslavni niz nastavlja nektarine, jabuke i grožđe. Na sredini liste su paprike i ljute papričice, a niz dopunjavaju trešnje, breskve, kruške, celer i rajčica.

Najmanje tretirane vrste

Na ovoj listi se nalazi petnaest vrsta koje su najmanje tretirane pesticidima. Na prvom mjestu je avokado, a slijede ga slatki kukuruz, ananas, luk i papaja. Prema analizi, niz se nastavlja smrznutim graškom, šparogom i zimskom dinjom. Na začelju popisa su kivi, kupus, gljive, dinja, mango, lubenica i batat.

www.bljesak.info/gospodarstvo/poljoprivreda/

MOSTAR

Stari most u Mostaru

Mostar je smješten u kotlini na obalama Neretve na nadmorskoj visini 60-80 m. Proteže se na Bijelo polje, Mostarsku kotlinu i Bišće polje. Oko Mostara su brda: Hum, Žovnica, Brkanovo Brdo, Orlovc, Mikuljaća, Planinica i Fortica. U blizini su planine Velež i Prenj.

Ime je dobio po mostu. Danas čuveni Stari most, koji je sagrađen 1566. po planu turskog graditelja Mimara Hajrudina. Mnogo prije Mimarina mosta tu je bio drveni most sa dvije obrambene kule. To se spominje u spisima Dubrovačke Republike 1452.

Most iz 1566. srušen je u Domovinskom ratu. Obnovljen 2004. Na listu svjetske baštine UNESCO-a ponovno je uvršten je 2005. Most, zajedno sa starim gradom, posjećuju mnogi turisti, a krajem srpnja svake godine održavaju se tradicionalni skokovi s mosta u Neretvu. Most je širok četiri, visok 24, a dug 29 metara.

Mostar je zanimljiv grad. Uz žubor Neretve, ljetne vrućine i zimske bure u Mostaru ćete vdjeti, kao i u većini gradova, staro i novo.

Posjetit ćete stari most i stari grad (povijesna četvrt). Diviti se objektima građenim u dalekoj prošlosti. Hamam (javno kupalište) izgrađen u 16.

stoljeću, sada je muzej o običajima vezanim za kupanje, odnosno održavanje čistoće tijela, masažu i opuštanje. S mosta ćete uživati u zelenoj Neretvi. Uz Karadžoz-begovu džamiju možete posjetiti Kaski Mehmed-pašinu džamiju iz 1617. Otvorena je za posjetitelje. Ulaz se naplaćuje, ali pogled s minareta je nezaboravan. Sahat kula iz 1630. ima svoju draž. Ako vas zanimaju kuće iz vremena turske vladavine: najpoznatija Bišćevića kuća iz 1635. godine. Njome i danas upravlja obitelj Bišćević. Posjet moguć uz dogovor. Iz tog vremena su i Kajtazova i Muslibegovićeva kuća. Svakako ćete se naći na trgu Musala smješten između hotela: Neretva na lijevoj i Bristola na desnoj obali Neretve. Središnji je trg u Istočnom Mostaru i na njemu se organiziraju mnoga zbivanja. Tako je u travnju ove 2022. organiziran iftar (zajednički objed nakon cjelodnevnog posta u mjesecu ramazanu) na kojem je sudjelovalo oko tisuću ljudi.

Zanimljiva je katedrala Marije Majke Crkve. To je stolna crkva mostarsko-duvanjskog biskupa. Uz sve moguće komplikacije ondašnjeg komunističkog režima, gradnja je počela 1975., a posvećena je 14. rujna

1980. Tako je i Mostar, nakon stoljetne želje dobio katedralu. Zanimljivo – to je bila katedrala bez zvonika. Stradala je u Domovinskom ratu, pa je prilikom obnove izgrađen i zvonik u kojem ima šest zvona. U podzemnom dijelu je kriptu. U njoj su grobovi: nadbiskupa Petra Čule (1898.-1985.) i biskupa Marka Perića (1926.-1983.).

Franjevačka crkva sv. Petra i Pavla izgrađena je 1866. godine, a kasnije i samostan. Nacrte je izradio talijanski franjevac i arhitekt Mateo Lorenzoni. Temeljita obnova je bila od 1983. do 1988. Uništena je u ratu 1992. Poslije rata je izgrađena nova sa zvonikom visokim 107 m. Do drugog kata u zvoniku je dizalo, dalje stubama. Pogled na grad s tog zvonika je veličanstven. Crkva je uz rječicu Radobolju ispod brda Hum.

Za jubilej dvije tisuće godina kršćanstva, ali i kao simbol patnji i stradanja, na Humu je izgrađen križ – nazvan Milenijski. Visok je 33 m i vidljiv iz svakog dijela grada. Do križa su izgrađene postaje Križnog puta. Na Veliki petak Mostarci hodočaste do Milenijskog križa moleći Križni put. Pa, dragi čitatelji, kada odete u Mostar s molitvom Križnog puta – polako od postaje do postaje - hodočastite Milenijskom križu.

Nedaleko Mostara je Memorijalni centar „Groblje mira na Bilima“. To je spomenik svim žrtvama totalitarnih režima. Nalazi se na zaravni iznad Mostar i Širokog Brijega. Ograđen je veliki prostor, izgrađena kapelica, spomen-križ, replika križa iz Vukovara, informativni centar i kosturnica u koju su pohranjene neidentificirane kosti pronađene na stratištima iz Drugog svjetskog rata.

Uz katedralnu i franjevačku u Mostaru su još četiri gradske župe.

Trg hrvatskih velikana glavni je trg u Zapadnom Mostaru. Na trgu je Hrvatski dom Herceg Stjepan Kosača. U njemu se održavaju gotovo sve kulturne i druge manifestacije. Španjolski trg je u ratu bio crta razdvajanja između Bošnjaka i Hrvata. Tu je Gimnazija – najljepša zgrada iz austro-ugarskog razdoblja. Za ovaj se trg može reći da je središnji gradski trg. Ime mu je spomenik dvanaestorici španjolskih vojnika (u sastavu UMPROFOR-a, međunarodnih snaga) što poginuše u našoj zemlji za Domovinskog rata.

U Mostaru je pravoslavna Saborna crkva Svete trojice, jedna od većih crkava na ovim prostorima sagrađena 1873. U njoj je, 1888. pokopan mitropolit Leontije Radulović. U Domovinskom ratu porušena je. Obnova, odnosno izgradnja je počela 2010. i još traje. Nažalost, pljačkana je više puta, a noću sa 6. na 7.12.2022. lopovi su ukrali električne kablove i sve osigurače. Svaki dobronamjerman čovjek je tužan zbog takvih lopovluka, jer oni ne znače samo otuđenje imovine, već mnogo gore – neljubav, da ne kažem mržnju za drugačije.

U Mostaru postoji židovsko groblje ali nema ni jedne sinagoge.

Pored starog mosta u gradu su:

most Musala (1882. – ovaj most je nosio imena: cara Franje, kralja Petra, maršala Tita), Lučki mosta (1913.), Carinski most (1917.), Most Bunur (1998.) i Novi most (2018.).

Svakako posjetite Sportski centar Fortica. Zanimljivost je „nebeska šetnica - skaywalk". To je staklena šetnica visoka 15, a duga 35 m. U sastavu centra je i Via Ferata (željezni put) – viseći most, zipline, sportsko penjaliste i biciklističke staze

Nezaobilazan je ljetnikovac Radobolja kroz koji protječe čista i hladna istoimena rijeka.

Mostarsko je područje bilo naseljeno u prapovijesnom vremenu, a najbogatiji arheološki nalazi su iz kasne antike, odnosno iz ranog kršćanskog vremena: ostatci crkava u Cimu, Žitomisljima i Sutini. Nakon pada rimskog carstva ovim područjem Zahumljem (Hum) vladaju jaki knezovi: od Mihajla Viševića (910.-950.) do Stjepana Vukčića Kosače (1404.–1466.).

O razdoblju vladavine Osmanlija ne treba pisati. Posebice iza 1516. godine kada je donesen zakon da se „poruše sve crkve koje nisu postojale od starog nevjerničkog vremena". Treba se sjetiti da su Turci osvajanjem pljačkali, rušili i spaljivali sve crkve i

samostane, pa je veliko pitanje koliko je starih crkava moglo biti 1516. Iako su samostani u Ljubuškom, Mostaru i Konjicu preživjeli tursko osvajanje nakon zakona iz 1516 porušeni su. Nastalo je teško razdoblje islamizacije. Katolici su proglašeni državnim neprijateljem. Jedna od najvećih džamija u Hercegovini izgrađena je u Mostaru 1557. godine: Karađoz-begova džamija. U 17. stoljeću Mostar je izrastao u obrtničko i trgovačko mjesto.

Pred kraj turske vladavine u Mostaru su otvoreni konzulati: Austrije, Italije, Rusije, Francuske i Velike Britanije.

Koncem 19. i početkom 20. stoljeća Mostar je kulturno središte Hrvata.

Prva učionica otvorena je u Vukodolu 1852. Čitaonica pod Jusovinom je 1861. Prvu hrvatsku tiskaru na tlu Bosne i Hercegovine osnovana je u Mostaru 1872. Franjo Milićević. Zahvaljujući tiskari pojavljuju se novine i udžbenici na hrvatskom jeziku.

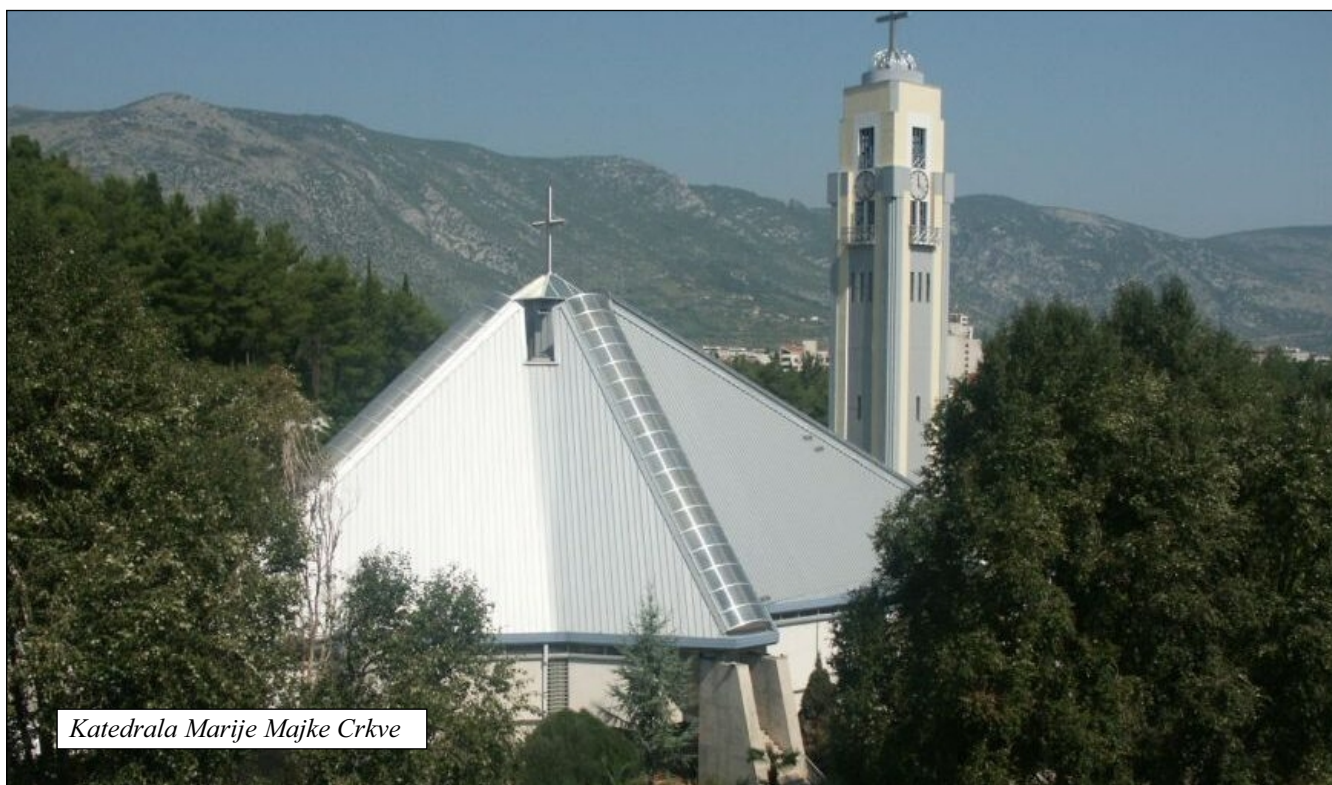
Prve hrvatske novine pokreće Franjo Milićević u Mostaru 1883.: Hercegovački bosiljak, Glas Hercegovca i Osvit.

Osnivaju se kulturna društva: 1875. Kosača, 1888 Hrvoje. U Mostaru je, 14. rujna 1902. utemeljeno Hrvatsko potporno društvo za siromašne đake i naučnike, a 11. studenog iste godine u Sarajevu "Hrvatsko društvo za namještanje djece na zanate i u trgovinu". Prvi predsjednik u Mostaru je bio fra Radoslav Glavaš, a u Sarajevu prof. dr. Tugomir Alaupović. Sarajevsko Društvo 1904. u naziv dodaje riječ "Napredak". mostarsko i sarajevsko društvo ujedinjuju se 1907. pod nazivom "Hrvatsko prosvjetno i kulturno društvo Napredak". Od 2014. je samo Hrvatsko kulturno društvo Napredak.

Austro-Ugarska je prvo gradila

Karađoz-begova džamija

Katedrala Marije Majke Crkve

vojne objekte, ali i infrastrukturu: putove, ceste, željeznice, vodovod u središnjem dijelu Mostara, bolnicu. Prva Jugoslavija je zatekla moderan grad i od 1918. do 1945. malo je građeno. U Drugom svjetskom ratu Mostar je stradao, kao i većina naših prostora. Nakon 1945. Mostar se proširio i izrastao u kulturno i gospodarsko središte Hercegovine. U Domovinskom ratu, Mostar je pretrpio teška razaranja i najrazrušeniji je grad u Bosni i Hercegovini.

Ratnim djelovanjem grad je podijeljen na Istočni i Zapadni Mostar. Dva dijela grada žive svoje odvojene živote. Domaći se političari ne uspijevaju dogovoriti o administrativnom ujedinjenju pa, odluku o ujedinjenju 2004. donosi Peddy Ashdown, visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH (2002.-2006.).

No, i pored ujedinjenja Istočni i Zapadni Mostar žive svoje živote, pa u Zapadnom Mostaru imamo:

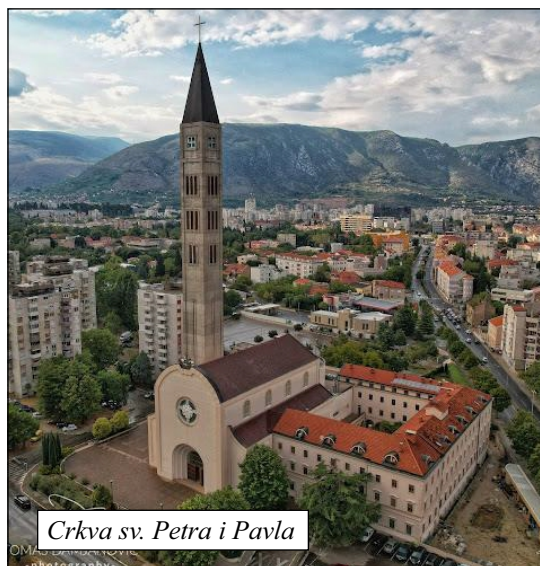
Sveučilište, Sveučilišnu kliničku bolnicu, Hrvatsku poštu, Narodno kazalište, Narodnu knjižnicu, Autobusni kolodvor, Nogometni klub Zrinjski... U Istočnom Mostaru je: Univerzitet, Kantonalna bolnica „Dr. Safet Mujić“, Bh pošta, Narodno pozorište, Narodna biblioteka, Autobusna stanica, Fudbalski klub Velež... Ali u Istočnom Mostaru je i željeznička stanica. U Zapadnom Mostaru se čuju crkvena zvona, a u Istočnom ezan (poziv na molitvu) s minareta.

Gradska uprava je jedna. Kako djeluje to najbolje znaju stanovnici Istočnog i Zapadnog Mostara.

Mostar je bogat kulturnim i gospodarskim manifestacijama: Dani Matice hrvatske, Mostarsko ljeto, Šantićeve večeri poezije, Večernjakov pečat,

Melodije Mostara, Mostarska lista (festival komedije), Mostarski filmski festival, Jesenji likovni salon, Mostarski sajam – najznačajnija gospodarska manifestacija...

Dođite u Mostar zanimljivi grad. U njemu je spomenik Bruce Leeju, a uz Muzej Hercegovine i druge muzeje i galerije, nedavno je otvoren i muzej oldtajmera.

Crkva sv. Petra i Pavla

O božiću

Božić je nezaobilazni blagdan našeg podneblja. No jeste li se ikada pitali kako je sve uopće nastalo, zašto se slavi baš 25. prosinca i odakle tradicija kićenja drvca? Kako je nastao Djed Božićnjak u obliku u kakvom ga danas poznajemo i kakve veze s time ima Nizozemska?

Evo odgovora.

1. Prije svega, Božić se nije uvijek slavio 25. prosinca. Štoviše, nije se uopće slavio do 3. stoljeća. Dakako, u samoj Bibliji, u dijelu koji govori o rođenju Isusa, nema ni spomena o prosincu, a mnogi povjesničari vjeruju da je Isus, zbog kojeg se i slavi Božić, zapravo rođen u proljeće.

No ono što se događalo u prosincu bile su Saturnalije, drevni rimski festival održavan u čast boga Saturna. Na tim su se festivalima održavale gozbe, razmjenjivali pokloni i prinosile žrtve u obliku životinja bogu Saturnu kako bi iduća godina bila plodna i uspješna.

Danas se smatra kako se Božić slavi 25. prosinca upravo kako bi se jednako tako važan blagdan davanja i primanja uskladio s nekadašnjim Saturnalijama.

2. Prvi božićni sajam bio je otvoren u 16. stoljeću u bavarskom mjestu Nuremberg. Davne 1570. na tom se sajmu na štandovima

prodavala hrana i piće, a s godinama su sajmovi na germanskom području, poznati kao Christkindlmarkts, proširili čitavom Europom, a potom i Sjedinjenim Američkim Državama.

U posljednjih desetak godina vrlo su popularni i u Hrvatskoj te si brojni naši gradovi svake godine postavljaju sve više ljestvicu i imaju vrlo raznoliku blagdansku ponudu.

3. Prvo kićenje drvca kakvo danas poznajemo zabilježeno je oko 1600. godine u njemačkom Porajnju, a odatle se proširilo čitavim kršćanskim svijetom. Smatra se da su Germani inspiraciju pronašli u antičkim vjеровanjima.

Zimzeleno drvo u njihovu je svijetu simboliziralo plodnost, a grane su kitili svijećama kako bi si osigurali dobar urod i odbili zle sile.

Njemački princ Albert predstavio je tradiciju kićenja drvca svojoj supruzi, engleskoj kraljici Viktoriji i tada se tradicija počela širiti svijetom. Ujedno je kraljica Viktorija bila i ona koja je poslala prvu službenu božićnu čestitku nekog

dužnosnika svome narodu.

4. U našim se krajevima nekoć umjesto božićnog drvca u kuću dan prije Božića unosio badnjak, odnosno drvo prema kojem je taj dan i dobio ime. Uz taj su dan vezani mnogi folklorni običaji poput pjesama, unošenja slame u kuću, posta, stavljanja repe i novčanika ispod stolnjaka za plodnu novu godinu i brojnih drugih. S vremenom su badnjak ili pokoju unesenu granu bora ili jele počela mijenjati čitava božićna drvca. Ona su se ukrašavala jabukama, orasima i neponovljivim salon bombonama, a na vrh se stavljala zvijezda repatica ili anđeo, referirajući se tako na betlehemska događanja.

5. I danas se često na boru nalaze ukrasi crvene i zlatne boje uz komplementarno zeleno drveće. No to nije slučajno. Naime, kako se smatra, sve su te boje vezane za iskonsko značenje Božića. Crvena simbolizira Isusa i njegovu kasniju žrtvu, zelena život, a zlatna svjetlost i obilje.

6. Djed Božićnjak zapravo je nastao od ideje o svetom Nikoli. Naime, prema legendi, sveti Nikola iz mjesta Pataara, što je današnje područje Turske, bio je biskup, danas zaštitnik djece i

žena koji je sva svoja zemaljska dobra odlučio podijeliti onima koji nemaju ništa. Tijekom prosinca darivao ih je sitnicama poput voća.

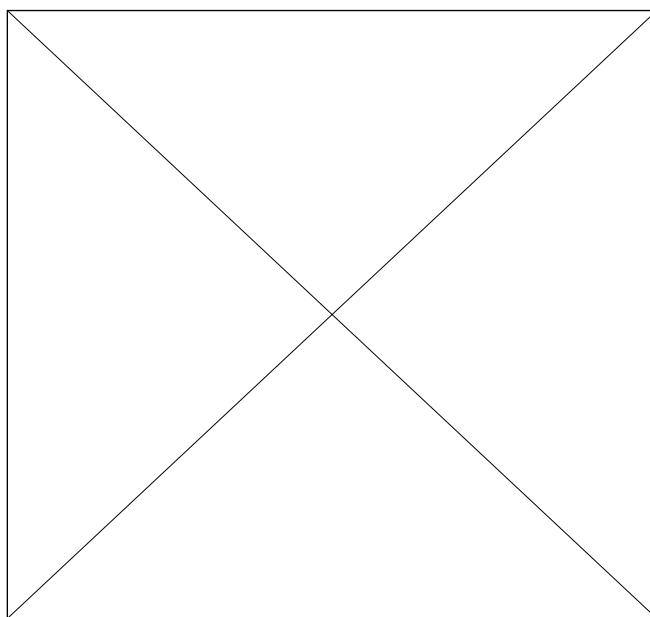
Smatra se da je on umro 6. prosinca 343. godine, a s godinama se priča o njegovim djelima proširila čitavim svijetom.

Upravo je taj svetac imao važnu ulogu u Nizozemskoj u vrijeme reformacije. Kako pak njegovo ime na nizozemskom glasi Sinter Klass, s vremenom je postao Santa Claus u engleskom govornom području, što se danas prevodi kao Djed Božićnjak.

7. Upravo je lik Djeda Božićnjaka iskoristila kompanija Coca Cola, prva u povijesti koja je stavila njegov lik u promidžbene svrhe. Prilagodili su ga hladnom vremenu, osmislili njegov kostim koji je postao prepoznatljiv diljem svijeta te su svake godine nanovo osmišljavali božićne reklame za svoj proizvod s Djedicom u glavnoj ulozi. U tome je najvažniju ulogu imao Haddon Sundblom, ilustrator koji je 1931. osmislio Djedicu

kakvog danas poznajemo.

8. Omiljeni sob Djeda Božićnjaka, Rudolf, nastao je kako bi potaknuo djecu i roditelje na kupovanje božićnih bojanki šezdesetih godina 20. stoljeća. No nije imao crveni svjetleći nos. Naime, u to se vrijeme crveni nos poistovjećivao s bolestima i alkoholiziranim stanjem, a kako je bojanka bila namijenjena djeci, tvrtka Montgomery Ward to je željela izbjeći pod svaku cijenu. Također su razmišljali o tome da ga nazovu Reginald ili Rollo. Jedna od najpoznatijih i najprodavanijih božićnih priča svih vremena je "Božićna priča" (Christmas Carol) Charlesa Dickensa. Priču koja prati škrtog starca Scroogea i tri duha koja ga vode kroz prošlost, sadašnjost i budućnost njegova života, Dickens je pisao nekoliko dana, i to prema narudžbi, a glavni mu je cilj bio platiti dugove. U njegovo je vrijeme temperatura zraka bila mnogo niža nego danas pa je redovito mogao iskusiti pravi bijeli Božić opisan u knjizi. Upravo je taj opis potaknuo i druge da pišu i govore o bijelom Božiću.

10. Jednom od najljepših tradicionalnih božićnih pjesama smatra se "Tiha noć, sveta noć." U originalu nazvana "Stille Nacht, heilige Nacht", nastala je u malom mjestu Oberndorf kraj Salzburga 1818. Napisao ju je tamošnji svećenik Joseph Mohr, a prvi put ju je na sam Badnjak izveo tamošnji crkveni zbor. Pjesma je 2011. godine uvrštena na UNESCO-ov popis zaštićene nematerijalne baštine te je doživjela prijevode na brojne jezike diljem svijeta.

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Brak

- Draga, zašto plačeš?
- Moji mi brane udati se za tebe...
- Ma, ne plači! Naći ću ja drugu!

.....

Udaja

- Mama, dječko me je zaprosio, ali ne znam što bih. Nije me dobro upoznao
- Udaj se, kćeri! Ne čekaj da te upozna!

.....

Radi neki električar u bolnici i nešto ga ne ide pa psuje, naiđe doktor kraj njega i pita:

- Što je meštre, opet si zabrljao nešto?
- Ja kad zabrljam ja i popravim, ti kad zabrljaš zatrpaš zemljom...odbrusi mu meštar

.....

Kontrolni toranj u Bosni se obraća pilotu: - Molimo vas da nam kažete vašu oznaku, visinu i položaj. Pilot: - Mujo, 180, sjedim.

Budi se Mujo iz kome nakon prometne nesreće, pa pita: - Gdje se ja to nalazim?
- U sobi broj 11! - odgovori mu netko. -
Ajel' u bolnici ili zatvoru?

Složenac od krumpira sa slaninom

Složenac od krumpira idealno je zimsko jelo, a najbolji 'začin' tom jelu (složit će se mnogi) je slanina. Prema želji dodati možete i povrće, poput luka, poriluka, mrkve ili pak gljiva, a kremasti štih dobit ćete uz dodatak vrhnja ili mlijeka. Imate li pri ruci kakve pileće ili povrtnu juhe, njome možete zamijeniti dio mlijeka, ali u tom slučaju pripazite na količinu tekućine.

Sastojci: 1,25 kg krumpira, 1 kockica maslaca, 100 ml mlijeka, 150 ml vrhnja, 2 lovorova lista ili malo ružmarin, 2 češnja češnjaka, sol, papar, majčina dušica, 100 g slanine 100 g parmezana.

Priprema: Zagrijte pećnicu na 200 ° C. Namastite maslacem posudu za pečenje. Ulijte mlijeko i vrhnje u veću posudu pa dodajte lovor i/ili ružmarin i sjeckani češnjak. Pustite da provrije, a zatim lagano pirjajte minutu ili dvije. Maknite s vatre i začinite solju i paprom. Dodajte krumpir narezan na tanke ploške i majčinu dušicu pa dobro promiješajte. Prebacite u posudu za pečenje.

Narezanu slaninu ispržite u tavi pa dodajte u posudu s krumpirom i pospite parmezanom. Posudu za pečenje prekrijte aluminijskom folijom i pecite oko oko 50 minuta.

Nema raja bez rodnoga kraja!